

(COL·LECCIÓ NO-FICCIO) • 5

**LES PETJADES
DE L'HOME INVISIBLE
Dietari**

(setembre de 2014 – setembre de 2016)

Manel Alonso i Català

Primera edició: juny de 2017

© Manel Alonso i Català

© de l'edició:

Quorum Llibres

C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91 • Fax 977 61 43 57
quorum@quorumllibres.cat
www.quorumllibres.cat

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-16342-12-9

DL T 290-2017

*Ningú no està lliure de dir estupideses, el dolent és
dir-les amb èmfasi.*

MICHEL DE MONTAIGNE

*La vida és una cosa complicada i difícil,
impossible de descriure, que consisteix a anar fent.*

JOSEP PLA

Escriure és recordar, o en tot cas, inventar records.

JOAN FUSTER

*La vertadera esperança, i no sé si n'hi ha cap altra,
és l'escriptura, una mena de recer provisional per
mitigar l'erosió permanent de la memòria.*

VICENT ALONSO

Com un joc d'espills, tan brillant com monòton.

ENRIC SÒRIA

*Aquesta escriptura trèmula. Aquest almanac de
solcada torta i sembrat en el vent. A qui pot servir?
A qui pot acompanyar amb cert escalf?*

JOSEP IGUAL

2014

1 DE SETEMBRE

La columna d'opinió *Arruixa que plou* que escric en el diari digital Morvedre.info ha anat adaptant-se al llarg del temps als interessos que com a escriptor he tingut en cada moment. En un principi em va servir per aprendre l'ofici d'articulista, d'opinador professional, una tasca que sempre m'havia agradat de poder fer. Alguns dels millors articles que vaig publicar en aquella primera etapa van quedar recollits en el llibre *Cròniques des de l'infern* (Onada edicions, 2013). Ara fa aproximadament catorze mesos, amb l'excusa que venia l'estiu i m'abellia desconnectar de l'actualitat política i social, vaig decidir publicar en el mateix espai un conte cada setmana. Han estat al voltant de setanta contes els que he escrit i tota una aventura professional i personal. Una selecció d'aquests contes, que ara estan en procés de revisió, acabarà tard o d'hora en format de llibre del qual ja tinc un títol provisional, *El solc d'una llàgrima*.

Des que vam iniciar el mes d'agost que trobava que havia arribat a un altre final d'etapa i que em calia començar-ne un de nou, convertir la columna en un dietari setmanal.

El dietarisme és un dels gèneres més transversals i oberts de la literatura. És un gènere dúctil, on l'autor es posa davant de l'espill per a fer un retrat personal del seu temps i del seu context.

No pensen vostés que aquest és el meu primer dietari. A diferència de quan vaig començar a fer articles d'opinió, tinc una experiència prèvia com a dietarista. He publicat tres quaderns en una petita editorial d'una associació cultural que recullen les meues inquietuds durant l'estiu de 1987, els primers noranta i el 2001. Tres dècades diferents per a una mirada que continua sent ingènua i innocent en el bon sentit de la paraula. Ara m'abellix mirar-me de nou en l'espill i desxifrar el mapa que el pas del temps m'ha dibuixat en el rostre.

He tingut un estiu complicat. La tensió és una constant en la meua vida, junt amb els problemes de cartera. No he parat de treballar, i ho he fet pensant que no donava coll i que abans que acabara l'any no arribaria a complir bona part dels compromisos adquirits. Com si el cos sabera que les vacances estivals arribaven a la fi i que segurament la reentrada laboral comportaria més tibantor emocional, el 31 d'agost a la matinada em va despertar un fort dolor en el pit. Em vaig espantar d'allò més. No sabia què fer ni quina actitud prendre. Vaig pujar al terrat i, mentre trencava l'alba, vaig intentar analitzar els símptomes. Tenia dubtes sobre què m'estava passant. Podia tractar-se d'un problema cardíac. Podia ser el producte d'una mala digestió, ja saben, els malèits gasos. Em feia mal també la part dreta de la barra de les dents, com si, mentre dormia, haguera estat fent força amb la cara sobre el coixí. Vaig despertar la meua dona i junts anàrem a urgències. Pel camí ens trobàrem amb alguns noctàmbuls que tornaven a casa, el poble estava en festes. Sentia un cansament de segles sobre el meu cos.

El metge d'urgències em va fer un munt de proves el resultat de les quals va descartar un problema del cor. Segurament, va dir, es tractava d'un problema digestiu. Jo no les tenia totes. Em va posar una dieta amb la qual evitaria els aliments que més gasos em podien causar. Hui, primer dia de setembre, el dolor apareix de tant en tant, però sembla que remet lentament.

És estrany, quan de nou decidisc posar-me davant de l'espill apareix darrere meu l'ombra de la malaltia i la mort. La imatge que reflectix és la d'un pobre home espantat davant la possibilitat de perdre la salut i la vida.

8 DE SETEMBRE

La setmana passada, concretament el 4 de setembre, va estar en el meu poble el Molt Honorable President de la Generalitat Valenciana. La seua visita responia a la invitació que prèviament l'alcaldesa li havia fet per tal que assistira al tradicional sopar solidari de les festes populars i patronals. No res de l'altre món. A l'actual equip de govern li agrada passejar pels carrers del poble i els camins del terme municipal amb els alts càrrecs de l'administració provincial i autonòmica valenciana, i fer-se amb ells bona cosa de fotografies. Supose que és per una simple qüestió d'imatge, que tant preocupa i reverencia la classe política en general.

La presència en el meu poble del Molt Honorable Alberto Fabra m'ha inquietat. Aquest home s'esforça en excés per millorar els seus índexs de popularitat i no escatima en despeses per aconseguir-ho, unes despeses que, no cal dir-ho, es fan amb diners públics.

Fabra va arribar a la presidència de la Generalitat per la vella via digital, la que etimològicament no ve de dígit, sinó de dit. L'anterior president, després de guanyar de nou unes eleccions, per la pressió de la direcció estatal del seu partit es va veure obligat a dimitir. No ens enganyem, no va ser motivada per la contestació dels carrers o dels mitjans davant d'un bon grapat de casos de corrupció. Així, al senyor Alberto Fabra, fins aleshores alcalde de la ciutat de Castelló, la mateixa direcció estatal el va fer president de la Generalitat. És cert que Alberto Fabra Part no va guanyar unes eleccions autonòmiques, però també és cert que en l'actual sistema electoral es voten les sigles d'un partit i no la gent, la gent és prescindible, i per tant els propietaris de les sigles fan i desfan al seu gust. És tan cert el que dic com que l'anomenat poder valencià a Madrid mai no ha existit, sinó que és la invenció d'algú que aquell dia s'havia fet una cassalla de més, un botifler que en ple somni etílic es pensà maulet.

Alberto Fabra va arribar al govern valencià promentent que faria net dins del partit, que acabaria amb la corrupció i bandejaria de l'administració pública els corruptes. Però no ho ha fet. El grup de diputats presumptes corruptes a les Corts Valencianes amb carnet del seu partit es podia haver constituït com a tercer grup polític de la cambra.

L'exalcalde de Castelló ens ha deixat sense mitjans de comunicació públics en valencià, els únics que vertebraven de dalt a baix la comunitat autònoma. Ha retallat els pressupostos de l'ensenyament públic i ha reduït les hores d'ensenyament en valencià, una llengua que només empra quan les circumstàncies l'obliguen. Ha tret de l'armari ocult als soterranis del seu partit els polsosos i vells espectres del blaverisme més intolerant i feixistoi-de, amb la idea de desmotivar una part de l'electorat dels seus adversaris polítics i reagrupar el seu propi partit, fraccionant i enfrontant novament la societat valenciana. S'ha convertit en Alberto Mansdetisora, retalla en educació, en sanitat, en la protecció del medi ambient. Per contra, el dèficit de la Generalitat augmenta, també l'atur, el fracàs escolar...

Quan el vaig veure entrar a la plaça del País Valencià, acompanyat per diversos membres del seu partit i alguns guardaespalles, se'm va fer de nit. L'home vestia d'una manera informal, anava amb una samarreta blanca i lluia en la pell un bronzejat estival. Pareixia més un *latin lover*, a l'estil del cantant i presentador de concursos televisius Bertín Osborne, que un polític. El sopar de solidaritat em semblà que es convertia en un acte de precampanya electoral.

Jo temia la reacció del poble. De sobte vaig recordar les paraules d'un personatge de la novel·la *Hi ha morts que pesen cent anys*, de Tomàs Llopis, el qual diu: «Temeu la covardia del poble», i vaig tindre por que el meu poble m'apareguera davant dels ulls conformista i mesell.

Una dona jove, periodista i extrebballadora de RTVV, es va encarar amb el president. Hi va haver uns minuts de tensió. El seu marit, també extrebballador de l'ens públic, ho anava gravant en vídeo. L'escena va passar desapercebuda per a la majoria dels assistents immersos com estaven en la tertúlia de sobretaula. Va ser valenta. Va haver-hi un intent de neutralitzar-la per part dels assessors del president que no va acabar de tindre èxit. Els membres d'una coalició de l'oposició, en adonar-se de l'escena, es van alçar dels seus seients i van aplaudir a la periodista. L'alcalde va passar una mala estona, la dona jove i indignada és cosina germana seua (disculpen

per aquest darrer detall, tinc gran debilitat pels sentiments enfrontats que pot generar qualsevol situació).

A l'hora dels discursos alguns dels assistents, pocs, no es van resignar i entre la cortesia davant de la visita del Molt Honorable i la llibertat d'expressió i d'opinió van triar la llibertat i van xiular i escridassar el senyor Alberto Fabra mentre adreçava unes paraules al públic. Jo també em vaig afegir als indignats. No podia estar callat davant d'un mal gestor de la cosa pública, un home sense massa escrúpols que està més interessat en la seua reelecció que en la felicitat del seu poble.

15 DE SETEMBRE

Sense cap mena de dubte, les altes temperatures que hem patit han estat les protagonistes de la primera quinzena del mes de setembre al País Valencià. Aquesta calor ha vingut a augmentar el desencontre existent entre la comunitat educativa i els seus responsables polítics: la consellera María José Català i el ministre José Ignacio Wert.

U, que no és docent (hi ha la llegenda urbana que diu que tot aquell que escriu en valencià és mestre o professor, fals!), s'ho mira des de l'òptica interessada d'un pare d'alumne, d'alumne que ha anat a l'escola pública i que ara és a la universitat. I s'ho mira amb preocupació. Mai no he tingut una bona opinió del senyor Wert, ni com a contertulià en alguns programes de televisió ni com a polític. Em pareix un home mediocre, cínic, amb una autoestima unflada. Un individu que amb el beneplàcit de la fundació que presidix José María Aznar intenta imposar un model educatiu concret que es basa en una visió centralista de l'Estat i en l'aspecte cultural i lingüístic supremacista, on es dóna com un fet que una llengua està per damunt de les altres. Les seues accions també pretenen afavorir els centres privats i concertats en detriment dels públics. Darrere d'aquestes polítiques hi ha un intent per part dels governs autonòmic i central de carregar-se l'ascensor social. Un ascensor al qual algunes generacions de gent provinent de classes humils, gràcies als estudis, podien aspirar a pujar per a viure en millors condicions que ho feren els seus pares i avis, i que ara, degut a una concepció classista de la societat, la qual s'amaga darrere de missatges que diuen que en aquest país sobren graduats universitaris, s'intenta que no funcione posant-li un seguit d'impediments, que afecten d'una manera seriosa les economies familiars. En aquest nefast objectiu, el ministre compta amb la complicitat de la Unió Europea i el Pla Bolonya.

Les polítiques educatives, els canvis constants de lleis (pareix com si cada nou ministre intentara justificar el seu sou amb un nou projecte de llei), no han servit per a millorar algunes de les xifres que realment interessen a la societat, com ara la de l'índex de fracàs escolar. Un índex que no sols depèn de la tasca dels responsables polítics, sinó de tots i cadascun dels membres de la comunitat educativa. Crec que ja va sent hora de començar a assumir que les coses no s'han fet bé.

Fa calor i a les aules s'han superat els vint-i-set graus de màxima que la normativa recomana. Els alumnes i professors han patit la calor i la incomprensió dels gestors polítics que s'han encarregat de dissenyar el calendari escolar sense tindre en compte en quina part del mapa està situat el seu país.

Són els mateixos pardals que decidiren canviar els exàmens de recuperació de setembre a juliol. Una decisió que m'ha tingut capficat tot l'estiu i que no he acabat d'entendre. És com allò de l'assignatura sobre cultura i identitat valencianes, la qual no és necessari que es done en la llengua dels valencians, com si la llengua no formara part de la nostra cultura i identitat.

Aquesta nit passada ha plogut, poc, no deu haver fet ni saó, els meteo-ròlegs pronostiquen que es mantindran les altes temperatures. Espere que no durant tant de temps com hem mantingut tants mediocres en la direcció política del nostre país.

22 DE SETEMBRE

Durant la segona meitat del mes de setembre les meues hores de lleure estan ocupades per la lectura dels originals que s'han presentat al Certamen Literari Vila de Puçol. Prop de cinquanta títols de narrativa i poesia passen aquests dies per les meues mans.

Trobe que en realitat no faig de lector, vull dir en el sentit que a través de la lectura un individu va a la recerca de coneixement, de plaer, d'emocions, sinó que exercisc més prompte d'avaluador, un avaluador a qui persegueix el temps i a qui també l'acompanyen els seus gustos i dèries personals. Pel que fa a mi, sempre he intentat no ser arbitrari a l'hora de prendre una decisió. Encara que mai no he pogut traure'm de damunt una certa incomoditat que em fa sentir culpable de no haver dedicat el temps i l'atenció que es mereixien a cada títol.

Elegir en aquest cas entre cinquanta obres presentades dues com a guanyadores, que després seran editades, i condemnar les restants al silenci sempre és injust. L'escriptor d'Almassora Pasqual Mas afirma, i raó no li'n falta, que quan es participa en un certamen literari el més normal és no guanyar-lo. Les probabilitats, per exemple en el de poesia de Puçol, enguany són de vint-i-sis a un. Això no evita la meua por com a jurat a equivocar-me, a ser injust.

Tinc un bon ritme d'avaluació. Sóc allò que se'n diu un lector professional, no sols per haver estat membre del jurat d'un nombre important de certàmens, sinó també per la meua tasca en les editorials on he treballat i les ressenyes sobre llibres que escric i publique cada setmana.

En aquesta edició del premi, a diferència de les anteriors, he trobat un augment de la qualitat en les obres presentades, sobretot en poesia, una qüestió que ha fet que em permeta el luxe de canviar d'actitud, traure'm la màscara d'avaluador i gaudir com a lector davant d'uns quants originals.

Sempre passa que hi ha dos, tres o quatre treballs que aconseguixen fer vibrar alguna cosa dins meu i atrapar-me. Deu ser una mena d'intuïció, de xicoteta alarma, perquè entre eixes obres sempre acaba estant la guardonada amb el vot unànim dels membres del jurat.

Llegir originals em dóna una visió diferent a la d'un lector de llibres normal. Hi trobe els vicis lingüístics dels escriptors, que sovint són un reflex dels vicis col·lectius, amb certs barbarismes que es creuen correctes i no ho són; amb la poca atenció a l'estil, a la creació d'una manera personal de dir les coses, això que se'n diu la veu, la qual cosa fa que a l'hora d'avaluar valore més la correcció i l'originalitat del llenguatge emprat, sense oblidar, això seria estúpid, l'interés d'allò que pretén dir-nos l'autor.

Crec que no dic cap barbaritat si afirmo que sóc un especialista en literatura valenciana contemporània. He llegit al llarg de la meua vida centenars d'autors valencians, bona part dels quals solc reconèixer en els seus textos. Sovint els originals no només els valore en relació amb els altres treballs presentats al premi, sinó també amb els seus llibres publicats. No puc suportar la idea de premiar-los un poemari, una novel·la, un recull de contes amb menys nivell que els que han editat amb anterioritat. Sóc de l'opinió que un autor ha de madurar i créixer títol a títol. Puc entendre que en un moment determinat de la seua vida pugui escriure i publicar un llibre fluix, però el que no m'entra en el cap és que un escriptor siga incapaç d'evolucionar, de millorar, de superar-se. Hi ha alguns casos, i a més amb grans premis en el seu currículum, que continuen una carrera en la qual el nivell dels premis aconseguits no es correspon amb la qualitat de l'obra, però aquesta és una qüestió que deixe per als especialistes i estudiosos que tard o d'hora hauran de posar-hi el nas quan tracten àmpliament la literatura valenciana. Tanque aquest parèntesi de reflexió i torne a les meues lectures.

29 DE SETEMBRE

Des de fa uns mesos que treballo en col·laboració amb un equip conformat per una historiadora, un especialista en imatge i una documentalista en un llibre que pretén fer un recorregut pel Puçol del segle XX a través de la fotografia. Una aventura més complexa i feixuga del que a primera vista puga semblar.

Hem passat quasi un centenar d'hores, i les que ens queden, seleccionant entre sis mil fotografies aportades pels veïns del poble, la majoria de les quals en blanc i negre, les més interessants, i tot seguit les hem organitzades per temàtiques.

Hi ha un altre equip que, a més de digitalitzar-les, després les han netejades i restaurades, ja que la humitat, l'excés de llum, la manipulació humana i el pas del temps les havien deteriorat.

Per davant dels meus ulls ha passat el retrat de centenars de persones que ja fa dècades que no estan entre nosaltres, persones que aparentment havia oblidat. Retrobar-me-les ha estat una experiència estranya, ja que amb elles ha tornat l'infant i el jove que vaig ser i que viu ocult entre els plecs de les arrugues del meu rostre. També he trobat espais perduts, mirades creuades i paraules que el temps se les va emportar.

El segle XX va ser una centúria en què vam passar de ser un poble, una comarca, un país econòmicament modest, on la majoria de la població era analfabeta, on a les cases no hi havia aigua corrent, ni llum elèctrica, ni clavegueram, i les places, els carrers i els camins no estaven pavimentats, la qual cosa vol dir fang quan plou i pols quan no plou, a viure amb uns estàndards de benestar social dignes del primer món. Un segle en què l'agricultura i en especial el conreu dels cítrics va gaudir d'una edat d'or que repercutí positivament en la renda de la població i, per tant, en la seua qualitat de vida. Un segle en què aquesta riquesa, sumada a l'aparició de la

indústria conservera, metal·lúrgica i turística, es convertí en un reclam per a treballadors d'altres parts de la península, la qual cosa contribuí d'una manera espectacular al creixement de la població.

Són tants els canvis produïts que em costa reconèixer en els homes i les dones que apareixen en les fotografies els nostres avis, besavis i rebesavis. Dues, tres generacions ens separen del terrós de terra, de l'analfabetisme, de la pobresa i la precarietat, de vivendes que només hui trobaríem en alguns països del tercer món.

El creixement urbanístic, l'enderrocament d'edificis emblemàtics, la lenta desaparició d'una manera d'entendre la vida lligada als cicles de la terra, han transformat no sols les nostres places, carrers i vivendes, sinó les festes, el llenguatge, la gastronomia..., i això ha fet que sovint ens coste identificar en aquestes imatges el nostre propi poble, però quan això passa una certa impotència, una certa tristesa s'apodera de mi, a pesar que sóc conscient que la qualitat de vida, les oportunitats de les quals he gaudit són superiors a les que van tindre els meus pares i els meus avis, perquè trobe que s'han perdut les baules d'una cadena invisible, d'una cultura en el sentit més ampli de la paraula, que m'unia a ells. Sóc un home amb un fort sentiment de pertinença a un territori, a un clan, a una tribu, un sentiment assumit i viscut des de la llibertat individual. Sentir-me illa al bell mig de l'oceà del temps em condemna a una soledat universal, em negue a viure en la ignorància de saber qui sóc, d'on sóc, d'on vinc i on vaig, encara que aquesta ignorància em pugui fer més feliç.